

Feedback-ul (reacția, răspunsul, aprecierea) dat de evaluator trebuie să fie axat pe criteriile prezente în fișă și bazat pe date (referiri directe la indicatori).

2.6 Interviu de evaluare

La finalul celor 2, respectiv 3 ani ai unui ciclu de evaluare, evaluatorul folosește interviul pentru a colecta informații concrete (legate de acțiuni și comportamente în situații profesionale) care să-i permită aprecierea corectă a performanței profesionale a magistratului și acordarea unui calificativ.

Numele dat priceperilor, cunoștințelor, altor atribute ale acțiunilor și comportamentelor care descriu succesul în activitățile profesiei de magistrat, este acela de *indicatori de performanță în profesiunea de magistrat*. Evaluatorul va colecta informații folosindu-se de acești indicatori.

Indicatorii corespunzători criteriilor stabilite prin lege au fost aleși pentru că sunt relevanți pentru criteriu, nu afectează independența magistratului, diferențiază performanța, stimulează dezvoltarea profesională și descriu acțiuni și comportamente profesionale observabile.

Structurat pe astfel de indicatori, interviul oferă informație importantă despre felul cum își îndeplinește magistratul activitățile profesionale, fără a-i afecta independența. Astfel:

- ◆ Indicatorii sugerează ce fel de informații trebuie să obțină evaluatorul. Ei fundamentează principalele teme ale discuției conduse de evaluator. Dar nu toți indicatorii trebuie folosiți ca teme de dialog, nu trebuie transformați în întrebări care sunt puse magistratului evaluat.
- ◆ Interviul este folosit în scopul completării, precizării informației obținute din analiza hotărârilor judecătorești, respectiv a actelor specifice întocmite de procuror, precum și prin observarea conduitei profesionale a magistratului în sala de judecată.
- ◆ Interviul poate, de asemenea, corecta o primă impresie privind performanța magistratului, oferindu-i acestuia posibilitatea de a-și prezenta performanța prin descrierea unor priceperi și expunerea unor

cunoștințe pentru care nu au existat oportunități de manifestare în hotărârile (sau alte acte) alese pentru analiză, și nici în ședințele de judecată la care evaluatorul a fost prezent.

Întrebările pot viza:

a. Cunoștințe necesare îndeplinirii activităților **profesionale:**

- ◆ Întrebările de acest tip creează posibilitatea magistratului de a-și pune în evidență cunoștințe juridice substanțiale și procedurale, necesare pentru îndeplinirea cu succes a activităților profesionale specifice. Aceste cunoștințe pot fi sesizate în modul în care magistratul întocmește actele profesionale, precum și în conduita în sala de judecată.
- ◆ Avantajul întrebărilor care vizează cunoștințe în cadrul interviului vine din faptul că întrebările principale pot fi urmate de alte întrebări secundare, care cer clarificări sau investighează mai în profunzime răspunsul magistratului evaluat (*in-depth* interview – interviul aprofundat).

b. Aprecierea exemplelor date de interviuat:

- ◆ O cunoaștere a acțiunilor profesionale care să permită evaluarea celui care le îndeplinește, presupune cunoașterea circumstanțelor concrete în care acțiunile s-au desfășurat precum și a rezultatului acestor acțiuni. De aceea, pentru ca interviuatorul să înțeleagă complet comportamentul evocat, răspunsurile la întrebările comportamentale trebuie să includă următoarele componente:
 - Situația sau sarcina profesională în care interviuatul a fost implicat sau pe care a trebuit să o îndeplinească;
 - Acțiunea/activitatea desfășurată de interviuat în acea situație;
 - Rezultatul acțiunii/activității candidatului.

Numai împreună aceste trei elemente permit să se aprecieze dacă cel interviuat a dovedit nivelul și calitatea comportamentului cerut în situația respectivă. De aceea, răspunsurile vagi, generale, nu sunt exemple comportamentale corespunzătoare acestui scop.

c. Concluzii:

Interviul trebuie să lămurească, pe de o parte, pe evaluator, asupra acelor aspecte care nu au putut fi cuantificate pe baza activităților anterioare și care se subsumează unui indicator, respectiv criteriu, iar, pe de altă parte, pe cel evaluat, asupra gradului de îndeplinire a obiectivelor stabilite anual și aprecierii evaluatorului.

Având în vedere că interviul are loc după finalizarea celorlalte activități și completarea fișei de autoevaluare, se va putea observa și capacitatea evaluatului de a conștientiza plusurile și minusurile activității sale și de a-și stabili obiective realizabile.

Scopul interviului este îmbunătățirea performanțelor judecătorului/procurorului evaluat și motivarea acestuia, corectarea comportamentului/atitudinilor și nu a personalității, realizate prin folosirea de către evaluator a unui ton amabil, politicos, considerație adecvată pentru cel evaluat, capacitatea evaluatorului de a comunica un mesaj obiectiv, bazat pe constatări reale (proces de informare și analiză transparent, capacitatea de a asculta etc.).

2. 7 Domeniile din care se culeg date

Evaluarea trebuie să aibă la bază date suficiente.

Evaluarea include **observarea de către evaluator, discuția cu magistratul** evaluat și **analiza documentelor** relevante pentru rezultatele activității magistratului.

Evaluarea competențelor prezentate în capitolul IV presupune colectarea datelor din următoarele domenii:

- **Ședința de judecată**
- **Motivarea hotărârilor**
- **Relatările magistratului în cadrul fișei de evaluare și a interviului**
- **Documente referitoare la activitatea profesională a magistratului.**

2.8 Raportul de evaluare

Raportul de evaluare cuprinde descrierea tuturor activităților desfășurate de comisia de evaluare în ceea ce privește pe magistratul evaluat, constatările efectuate de comisia de evaluare cu prilejul fiecărei activități, fișa de evaluare precum și recomandările formulate dacă a fost cazul, observațiile și calificativul final.

Fișa de evaluare face parte integrantă din raportul de evaluare.

Raportul de evaluare și actele de constatare întocmite de membrii comisiei de evaluare, acte în care sunt cuprinse evaluările descriptive, alcătuiesc dosarul de evaluare.

Fiecare magistrat are dreptul să-și consulte propriul dosar de evaluare, oricând își manifestă voința în acest sens.

CAPITOLUL III

APLICAREA SCHEMEI DE EVALUARE BAZATĂ PE COMPETENȚE ÎN EVALUAREA HOTĂRÂRII JUDECĂTOREȘTI

EVALUAREA HOTĂRÂRIILOR JUDECĂTOREȘTI

I. Preambul.

Cel mai important act juridic pe care îl redactează judecătorul este hotărârea judecătorească.

Pentru o bună redactare a actelor judecătorești, în afara oricăror cerințe de ordin literar sau estetic, legea și tradiția juridică impun respectarea anumitor condiții de formă.

Conținutul hotărârilor judecătorești este reglementat în prezent prin lege.

II. Ce trebuie să urmărească evaluatorul în hotărârea judecătorească?

1. Existența gândirii independente, critice

La nivelul simțului comun, a gândi independent, critic, înseamnă a gândi bine, a nu proceda illogic, irațional. Gândirea critică se manifestă în capacitatea de a identifica concluzii inadecvate, necorespunzătoare; de a identifica date care pot susține o ipoteză; de a identifica informația nouă, necesară pentru a trage o concluzie; de a separa informația relevantă de cea irelevantă pentru rezolvarea unui caz; capacitatea de a învăța și a înțelege informația într-un domeniu nefamiliar; capacitatea de a analiza inferențe pe informații separate și a formula concluzii; capacitatea de a

recunoaște modul în care noua informație poate schimba soluția unei probleme; capacitatea de a comunica eficient. Componentele gândirii critice sunt următoarele priceperi cognitive: interpretarea, analiza, evaluarea, inferența, explicația și autoreglarea.

Propriile prejudecăți (legate de rasă, sex, religie, naționalitate, dizabilități, vârstă, orientare sexuală, statut socioeconomic sau organizațional) predispoziții, propensiuni favorabile sau nefavorabile anumitor probleme juridice, vulnerabilități pentru anumite categorii de situații, etc. sunt factori interni care pot afecta negativ judecata.

2.Tratamentul imparțial în analiza probatoriului. Respectarea art.6 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (CEDO)

În hotărâre trebuie să se nominalizeze toate probele administrate în cauză, judecătorul trebuie să le analizeze în mod echitabil, egal, să răspundă fiecărei susțineri/apărări formulate de părți.

3. Să comunice clar și simplu (Avizul nr.7/2005 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni - CCJE)

„Justiție și societate:

- D. Accesibilitatea, simplitatea și claritatea limbajului utilizat de către instanțe în redactarea hotărârilor:
- D.1. CCJE consideră că limbajul juridic trebuie să fie, în același timp, simplu și clar .
- D.2. CCJE consideră că limbajul utilizat în domeniul justiției ar trebui să fie concis și direct, evitându-se utilizarea termenilor în limba latină, precum și alte noțiuni care nu pot fi înțelese cu ușurință de către justiciabili, întrucât dreptul și termenii juridici pot fi clarificați prin citarea legislației sau a jurisprudenței.

D.3. CCJE consideră că motivarea hotărârilor judecătorești ar trebui să fie întotdeauna clară și completă.”

4. Hotărârea să fie credibilă, convingătoare

Să existe compatibilitate între motivarea hotărârii și dispozitiv, precum și explicarea logico-rațională prin intermediul argumentului juridic a instituției ori principiului de drept care au fundamentat soluția pronunțată în cauză.

III. Criterii deduse din *Codul deontologic*, *Profilul magistratului* și *Constituție*:

- Abținerea de la exprimarea opiniei politice - art.5, al.1 din *Codul deontologic*;
- Abținerea de la exprimarea opiniei cu privire la probitatea profesională și morală a colegilor – art. 18 alin.2 din *Codul deontologic*;
- Abținerea de la exprimarea unor reproșuri necorespunzătoare la adresa uneia dintre părți sau a reprezentanților lor, bazate pe comportamentul acestora în cursul judecății;
- Abținerea de la exprimarea unei opinii discriminatorii – art. 8 din *Codul deontologic*; punctul 2 din *Profilul magistratului*; art. 4 alin. 2 și 16 alin.1 din *Constituție*.
 - Respectarea principiului nediscriminării: rasa, naționalitatea, originea etnică, religia, sexul, apartenența politică ș.a

IV. Criteriile de evaluare a hotărârilor judecătorești

I. STRUCTURA HOTĂRÂRILOR JUDECĂTOREȘTI

Trebuie să respecte limitele prevăzute de art. 261 Cod procedură civilă și art. 354 – 356 Cod procedură penală, dar în funcție de faza procesuală – fond, apel, recurs.

1. JUDECATA ÎN PRIMĂ INSTANȚĂ:

1. 1. În materie civilă:

Elemente prevalente în evaluare:

Orice hotărâre pronunțată în materie civilă de prima instanță de fond trebuie să respecte structura prevăzută de **art. 261 Cod procedură civilă**.

Pornind de la aceste reglementări, dar ținând cont și de cerințele care trebuie să fie respectate pentru elaborarea unui act sistematic, **părțile componente ale hotărârii** sunt următoarele:

1. **Partea introductivă (practica, preambulul), pe care o redactează greșierul și care conține mențiunile prevăzute la pct. 1- 4.**
2. **Considerentele, adică motivarea în fapt și în drept la care se referă pct. 5.**
3. **Dispozitivul - soluția propriu-zisă - pct. 6 și celelalte mențiuni prevăzute de pct. 7 și 8, cuprinse în dispozitivul hotărârii, nu fac obiectul evaluării.**

În ceea ce privește **considerentele**, se propune următoarea structură a acestora:

A. Expunerea cererii de chemare în judecată.

A1. *Petitul cererii, cu menționarea eventualelor modificări / completări / precizări ale cererii*

Expunerea obiectului acțiunii trebuie să *conțină toate capetele de cerere*, să fie sintetică și să îmbrace o formă juridică. Se vor nominaliza părțile chemate în judecată și calitatea lor.

Indiferent de felul în care reclamantul formulează capetele de cerere, judecătorul este dator să califice obiectul acțiunii și să îi dea un conținut juridic.

Capetele de cerere vor fi expuse într-o ordine logică, într-o succesiune firească – cele principale, accesorii, incidentale etc.

Asociată expunerii obiectului cererii de chemare în judecată va fi expunerea motivării ei de către reclamant, în fapt și în drept.

A2. *Situația de fapt înfățișată de reclamant*

Este recomandat a se expune într-un mod rezumativ, care să cuprindă elementele de fapt esențiale, cu semnificație juridică, din întreaga situație de fapt prezentată de reclamant în cuprinsul cererii de chemare în judecată.

A3. *Temeiul de drept invocat de reclamant*

În cazul în care cererea de chemare în judecată nu este motivată în drept, se va menționa această împrejurare (eventual se va menționa calificarea în drept dată de instanță, după punerea în discuția părților, în baza rolului său activ). În situația în care textele de lege indicate de reclamant nu corespund

stării de fapt înfățișate în cuprinsul cererii de chemare în judecată, instanța are obligația de a face încadrarea juridică corespunzătoare, conform art. 84 Cod procedură civilă.

B. Expunerea poziției pârâtului față de acțiune.

B1. Expunerea conținutului întâmpinării (excepțiile invocate de parat, răspunsul la toate capetele de fapt și de drept ale cererii).

B2. Menționarea faptului că pârâtul a solicitat probe în condițiile art. 118 alin 3 C pr civ / ori că pârâtul nu a solicitat încuviințarea și administrarea de probe.

Expunerea poziției pârâtului față de acțiune demonstrează respectarea de către instanță a principiului contradictorialității și a dreptului de apărare al părților, întrucât judecătorul va trebui să demonstreze în continuare în sentință în ce măsură s-a preocupat de apărările pârâtului și cum le-a soluționat.

Poziția pârâtului față de acțiune va fi, de asemenea, expusă rezumativ, în elementele de fapt esențiale și cu semnificație juridică.

În acest sens, judecătorul va trebui să manifeste preocuparea pentru sintetizare, să evite redarea susținerilor părților în toată amploarea formulată de acestea.

B3. Se va menționa, după caz, ca pârâtul, deși legal citat, nu s-a prezentat în instanța / s-a prezentat, dar nu și-a precizat poziția față de cererea reclamantului, lăsând soluționarea cauzei la aprecierea instanței / nu a depus întâmpinare / că întâmpinarea nu este obligatorie.

C. Expunerea cererii reconvenționale, atunci când pârâtul formulează o astfel de cerere, urmărindu-se aceeași structură descrisă la expunerea cererii de chemare în judecată.

C*(după caz). Expunerea cererilor de intervenție, de chemare în garanție, chemarea în judecată a altor persoane, arătarea titularului dreptului, în cazul în care astfel de cereri au fost formulate.

C (după caz). Expunerea conținutului întâmpinării reclamantului – pârât reconvențional la cererea reconvențională.**

D. Menționarea probelor administrate în cauză.

Nu este necesar a se enumera (opisa, inventaria) într-un alineat distinct probele încuviințate și administrate în cauză, analiza lor în cadrul expunerii situației de fapt reținută de instanță fiind suficientă pentru ca evaluatorul să verifice aparența de imparțialitate a judecătorului, respectiv că probele tuturor părților au fost analizate și avute în vedere la pronunțarea soluției.

O alta rațiune pentru care o inventariere a probelor încuviințate și administrate nu trebuie să constituie o cerință obligatorie a structurii hotărârii judecătorești este aceea că în multe cauze cantitatea probelor este foarte mare, dosarele fiind constituite din mai multe volume. Enumerarea probelor ar fi o activitate inutilă dacă acestea sunt descrise la modul generic (de ex. se menționează că s-a încuviințat și administrat „proba cu înscrisuri”, fără ca acestea să fie individualizate), iar pe de altă parte este o activitate împovărătoare pentru judecător.

Se impune enumerarea probelor în cauzele în care dispozițiile legale prevăd imperativ existența anumitor înscrisuri la dosar (de ex. referatul de anchetă socială în cauzele privind încredințarea minorilor sau documentele obligatorii în cazul adopțiilor).

D* (după caz). Referiri la circuitul dosarului – modalitatea în care a fost sesizată instanța, de ex. prin hotărâre de declinare a competenței, re judecări, conexări, disjungeri, strămutare etc., fără detalierea soluțiilor date de instanțele care s-au desesizat.

E. Expunerea situației de fapt reținută de judecător, cu referire la probele care au stat la baza reținerii acestei situații de fapt, precum și motivarea înlăturării unor probe.

Aceasta parte a motivării prezintă o relevanță deosebită din punct de vedere al verificării criteriului aparenței de imparțialitate, relevându-se capacitatea judecătorului de a analiza în mod egal, imparțial, echitabil toate probele administrate, atât ale reclamantului, cât și ale pârâtului.

Din practică s-a observat că în multe cazuri judecătorul acordă o atenție deosebită și realizează o amplă analiză a probelor încuviințate reclamantului, omițându-se a se acorda același tratament probelor încuviințate pârâtului (uneori acestea din urmă sunt ignorate, existența lor putând fi dedusă doar din cercetarea actelor din dosar).

Simpla enumerare a mijloacelor de probă, fără indicarea semnificației lor probatorii, reprezintă o activitate inutilă, în ceea ce privește soluția pronunțată de judecător (poate fi apreciată ca o nemotivare a soluției pronunțate).

Pentru ca analiza probatoriului administrat în cauza să fie completă, este obligatoriu a se arăta, după caz, probe care au fost înlăturate din deliberare, precum și motivul **înlăturării acestora** (motivul pentru care nu au fost reținute pentru stabilirea situației de fapt).

Deficiențe care apar în reținerea stării de fapt:

- judecătorul nu se referă în concret la probele pe baza cărora a reținut o anumită stare de fapt, **mărginindu-se să arate că a reținut situația „din ansamblul probator aflat la dosarul cauzei”**;
- modul în care este redactată hotărârea nu face legătura logică dintre probe și starea de fapt reținută;
- judecătorul aglomerează/încarcă în mod nejustificat textul hotărârii, cu elemente nerelevante sau inutile. Spre ex.: 1) se recurge la descrierea fiecărei probe administrate – de exemplu se redau, uneori între ghilimele, părți largi din declarațiile martorilor, fără a se sintetiza și analiza conținutul lor. În situațiile în care este necesar să se redea părți din declarațiile martorilor audiați în cauza, vor fi avute în vedere doar cele relevante, aflate în discuție (de ex., atunci când,

- intr-o depozitie de martor sunt afirmatii în vădită contradicție cu cele ce rezulta din alte probe cu caracter obiectiv, administrate în cauză (de ex., înscrisuri) sau chiar cu conținutul altor probe testimoniale); 2. Transcrierea/copierea integrală sau a unor părți însemnate din actele deduse judecării (contracte, procese –verbale de constatare etc.). O redactare de calitate implică redarea conținutului lor în rezumat sau prin referire la aspectele care interesează soluționarea litigiului.
- nu se arată pentru ce motive anumite probe administrate nu au stat la baza reținerii situației de fapt.

F.* (după caz) Motivarea admiterii sau respingerii cererilor accesorii sau incidentale.

G. Motivarea soluției în drept – cerere principală, accesorie, incidentală, reconvențională, de intervenție etc.

Motivarea soluției în drept presupune cu necesitate indicarea textului legal aplicabil situației de fapt reținute de instanță. Se va indica sediul materiei prin individualizarea articolului, alineatului și actului normativ aplicabil.

Atunci când este posibil, se recomandă ca judecătorul să citeze textul de lege aplicabil pentru speță.

Nu va opera depunctarea dacă judecătorul nu va reda cuprinsul textului legal reținut ca temei de drept în motivare.

1.2. În materie penală:

Orice hotărâre penală pronunțată de prima instanță în fond, trebuie să respecte structura prevăzută de Codul de procedură penală (art. 354 – *“Hotărârea prin care instanța penală soluționează fondul cauzei trebuie să conțină o parte introductivă, o expunere și dispozitivul”*) și anume:

A. Partea introductivă a hotărârii (practica)- se întocmește de către grefier, trebuie verificată de judecător și trebuie să cuprindă elementele prevăzute de art. 355 cu referire la art. 305 alin.1 lit. a- i Cod procedură penală.

De asemenea, în cazul completelor specializate, se va menționa materia specializării completului.

B. Expunerea de motive (considerentele)- trebuie să fie respectate dispozițiile art. 356 Cod procedură penală.

B1. Date de identificare:

În considerente se expun datele privind identitatea părților, fără însă a preciza explicit modul lor de actualizare (acestea regăsindu-se în încheierile de ședință și, integral, în dispozitivul hotărârii);

B2. Expunerea concisă a conținutului actului de trimitere în judecată:

Se va/vor reda, în sinteză, fapta/faptele reținute în actul de sesizare a instanței, cu indicarea momentului și locului săvârșirii și a încadrării juridice; fiecare infracțiune reținută va fi individualizată atât prin textul legal aplicabil, cât și prin nominalizarea infracțiunii reglementată de acel text de lege. (ex. art. 213 Cod penal – abuz de încredere).

B3. Expunerea poziției inculpatului față de învinuire (din cursul urmăririi penale și în fața instanței).

În cuprinsul hotărârii instanța are obligația de a verifica apărările inculpatului (dovedind astfel respectarea dreptului la apărare).

B4. Analiza probelor și indicarea stării de fapt reținută de instanță:

- Evidențierea probelor administrate în faza de urmărire penală și în faza cercetării judecătorești;

- Analiza probelor administrate în cursul procesului penal și a relevanței lor în raport cu fapta dedusă judecătii (în situația în care unele probe sunt irelevante sub aspect penal, se va menționa, pe scurt, acest lucru);

- Starea de fapt se impune a fi stabilită coerent și în raport de probele administrate, atât sub aspectul laturii penale cât și sub aspectul acțiunii civile subsecvente acțiunii penale;
- Motivele pentru care sunt înlăturate celelalte probe (dacă este cazul);

B5. Încadrarea juridică a fiecărei fapte:

Încadrarea juridică a faptei/faptelor și motivarea unei eventuale schimbări a acesteia, cu trimitere la toate normele de drept aplicabile în cauză, a formelor și gradului de vinovăție;

B6. Individualizarea pedepsei:

Indicarea stărilor de agravare sau de atenuare a răspunderii penale, dar și a circumstanțelor agravante și atenuante și a motivelor de fapt pe care se întemeiază;

Se va indica relevanța penală a antecedentelor penale ale inculpatului (dacă este cazul);

B7. Alte soluții/aspecte:

Se vor expune argumentele pentru soluțiile de achitare sau încetare a procesului penal, cu trimitere la probele și la împrejurările care susțin soluția.

În situația în care se dispune condamnarea numai pentru o parte din fapte, se va arăta pentru care s-a pronunțat condamnarea și pentru care achitarea.

Dacă se dispune restituirea cauzei la procuror, pe lângă motivarea în fapt și în drept a soluției, se impune potrivit art. 333 Cod procedură penală a se arăta și actele și/sau măsurile procesuale ce trebuie îndeplinite de organul de urmărire penală.

În ceea ce privește aplicarea pedepsei accesorii, aceasta trebuie motivată potrivit jurisprudenței CEDO (cauza Sabou, Pârcălab c/a România cu referire la aplicarea art. 64 lit. d Cod penal).

C. Dispozitivul - trebuie să cuprindă toate mențiunile prevăzute de art. 357 Cod procedură penală .

2. JUDECATA ÎN APEL ȘI RECURS

2.1. În materie civilă:

Elementele deciziilor pronunțate în căile de atac nu sunt reglementate în mod distinct prin lege, dispozițiile *art. 261 Cod procedură civilă* aplicabile soluțiilor pronunțate de prima instanță în fond fiind aplicabile și hotărârilor pronunțate în căile de atac.

Particularitatea motivării hotărârilor judecătorești în căile de atac este dată de faptul că instanța de control judiciar trebuie să aibă în vedere motivele de apel, respectiv de recurs formulate de părți.

În consecință, obiectul examinării exercitate de instanțele de control îl constituie motivele pentru care părțile atacă o hotărâre. Împrejurarea că instanța de apel sau recurs, din oficiu, poate invoca motive de ordine publică, nu schimbă datele problemei.

2.1.a) Judecata în apel:

1. Partea introductivă (practica, preambulul), pe care o redactează grefierul și care conține mențiunile prevăzute la pct. 1- 4.

2. Considerentele trebuie să cuprindă următoarele elemente:

- Dispozitivul hotărârii instanței de fond :
 - se vor reda considerentele acestea pe scurt, cu precizarea textelor incidente, dacă au fost inserate;
- Expunerea cererii de apel :
 - **Apel motivat:** criticile aduse hotărârii atacate și temeiul de drept indicat de parte ;
 - **Apel nemotivat:** menționarea acestei împrejurări și trimiterea la dispozițiile art. 292 C. Pr. Civ.

- Poziția procesuală a intimatului cu expunerea apărărilor formulate sau a excepțiilor invocate; cererile incidentale;
- Probele solicitate de părți și cele încuviințate și administrate de instanța de apel ;
- Examinarea motivelor de apel invocate de părți sau examinarea efectuată de instanță în conformitate cu dispozițiile art. 292 C. pr. civ.
- Indicarea temeiului juridic de drept material sau procesual ce a condus la adoptarea soluției.

3. Dispozitivul - soluția propriu-zisă - pct. 6 și celelalte mențiuni prevăzute de pct. 7 și 8, cuprinse în dispozitivul hotărârii, nu fac obiectul evaluării.

2.1.b) Judecata în recurs:

1. Partea introductivă (practica, preambulul), pe care o redactează grefierul și care conține mențiunile prevăzute la pct. 1- 4.

2. Considerentele:

- ***Recurs împotriva hotărârii pronunțate fără drept de apel:***
 - dispozitivul hotărârii instanței de fond;
 - considerentele pe scurt ale acesteia cu menționarea textelor incidente, dacă au fost menționate;
 - cererea de recurs cu expunerea criticilor aduse hotărârii atacate și temeiul de drept indicat de parte ;
 - poziția procesuală a intimatului cu expunerea apărărilor formulate sau a excepțiilor invocate;
 - probele solicitate de părți și încuviințate de instanță;
 - examinarea motivelor de recurs invocate de parte conform art. 304 și 304/1 Cod procedură civilă cu indicarea temeiului juridic de drept material sau procesual ce a condus la adoptarea soluției;
- ***Recurs împotriva hotărârii pronunțate în apel:***
- Dispozitivul hotărârii instanței de fond și considerentele pe scurt ale acesteia;

- Dispozitivul deciziei instanței de apel;
- Se vor expune considerentele acesteia pe scurt, cu menționarea textelor incidente dacă au fost inserate ;
- cererea de recurs – se vor expune criticile aduse hotărârii atacate și temeiul de drept indicat de parte;
- se vor menționa poziția intimatului (dacă și-a manifestat-o), cu expunerea apărărilor formulate sau a excepțiilor invocate, cu observarea specificității poziției procesuale a acestuia în materie penală;
- se vor indica motivele de recurs prin prisma cărora se va examina cauza (cele indicate de parte sau cele calificate prealabil de instanță ca fiind incidente în cauză);
- se vor indica probele anexate de părți motivelor de recurs sau întâmpinării, precum și cele încuviințate de instanță, cu arătarea părții care le-a propus;
- existența deciziei intermediare de casare cu reținere pentru administrarea de probe, cu observarea dispozițiilor art. 312, alin. 4 C. Pr. Civ. în materie civilă;
- motivarea deciziei pronunțate în recurs: - indicarea motivului (motivelor) de recurs prin prisma căruia (cărora) se examinează recursul. Indicarea acestora se poate insera și la sfârșitul considerentelor .
- examinarea motivelor de recurs în funcție de modalitatea invocării lor, de către părți sau calificate astfel de instanță, cu posibilitatea grupării mai multor critici formulate sub emblema unui singur motiv de recurs, la care se răspunde printr-o argumentare comună;
- se va indica temeiul juridic de drept material sau procesual, subsumat motivului de recurs incident.

3. Dispozitivul - soluția propriu-zisă - pct. 6 și celelalte mențiuni prevăzute de pct. 7 și 8, cuprinse în dispozitivul hotărârii, nu fac obiectul evaluării.

2.2. În materie penală, în apel și în recurs, structura hotărârii să cuprindă:

1. Preambulul (practica):

Trebuie să cuprindă, pe lângă mențiunile arătate în art. 355 din Codul de procedură penală, arătarea sentinței apelate și calitatea procesuală a părților în apel; (art. 383 alin.1 și art. 385/17 alin. 3 din Codul de procedură penală);

Numele și prenumele judecătorilor să fie trecute respectându-se structura completului stabilită potrivit art. 41 din Legea nr. 304/2004 modificată și republicată;

2. Considerentele (partea expozitivă) - vor cuprinde dispozitivul hotărârii apelate sau recurate, precum și considerentele, pe scurt, care au condus la soluția respectivă;

- indicarea părții care a exercitat calea de atac și criticile aduse, dacă este cazul;
- motivarea în fapt și în drept a soluției de admitere/respingere a căii de atac sau a oricărei alte soluții pronunțate,
- dacă se reține cauza spre rejudecare, decizia intermediară va arăta în mod clar probele ce urmează a fi administrate;
- în cazul rejudecării fondului, soluția se va motiva după aceleași reguli ca și sentința adoptată în primă instanță;
- instanța este obligată să răspundă la toate motivele de apel/recurs invocate.

3. Dispozitivul - trebuie să cuprindă toate mențiunile prevăzute de art. 357 Cod procedură penală . Soluția propriu-zisă cuprinsă în dispozitivul hotărârii nu face obiectul evaluării.

V. Aspecte negative susceptibile de depunere în evaluarea hotărârilor judecătorești în materie civilă

1. Ne-menționarea poziției procesuale a pârâtului;

2. Reluarea, în considerente, a măsurilor dispuse la fiecare termen de judecata, fără relevanță în ceea ce privește soluția pronunțată;
3. Enumerarea inutilă, repetată, a înscrisurilor depuse la dosar, în alt context decât cel al probelor încuviințate și administrate, fără ca acestea să aibă ca finalitate motivarea soluției și nefinalizarea motivării soluției;
4. Globalizarea probatoriului, fără a indica în concret căreia dintre părți i s-a încuviințat proba respectiva;
5. Nemenționarea, în practica, a obiectului probațiunii, în situația în care, la termenul de judecata, are loc dezbaterea asupra probelor;
6. Nemenționarea temeiului de drept în baza căruia instanța a apreciat asupra cererii părții. De ex., instanța reține că neprezentarea pârâtului pentru a răspunde la interogatoriul propus de reclamant, constituie o mărturisire deplină, fără a indica textul legal;
7. Expunerea într-o manieră incoerentă a succesiunii cererilor care au investit instanța;
8. Nemotivarea în fapt a cererii;
9. Neconsemnarea probelor care au fost administrate sau a împrejurării că nu s-au administrat nici un fel de probe;
10. Nemenționarea temeiului de drept invocat de reclamant în susținerea cererii;
11. Nemotivarea hotărârii sub aspectul îndeplinirii sau neîndeplinirii unor condiții legale pentru incidența unei anumite instituții de drept;
12. Referirea, în considerente, la concluziile formulate de procuror ca și probă în cauză (care sunt "coroborate" cu celelalte dovezi administrate);
13. Dizertația asupra unor aspecte irelevante în cauză, care nu sunt contestate de părți;
14. Nemenționarea probelor solicitate de părți și administrate în cauză și neanalizarea acestora în considerente;
15. Nemenționarea datelor referitoare la circuitul dosarelor anterior sesizării instanței care a pronunțat hotărârea (ex. declinări de competență, trimiteri spre rejudecare, strămutări etc.);
16. Lipsa oricăror mențiuni referitoare la cererile incidentale (de ex., pârâtul a formulat cerere reconvențională, fără ca instanța să facă vreo referire la aceasta, din motivarea hotărârii nerezultând care dintre cereri – principala sau reconvenționala au fost examinate; existența cererii reconvenționale a fost dedusă din dispozitiv);

17. Reproducerea excesivă a unor texte legale, chiar a unor pasaje care nu au legătură cu obiectul cauzei;
16. Neindicarea articolului, alineatului dintr-un act normativ invocat de instanța la motivarea în drept a soluției (de ex., *„potrivit dispoz. din C. civ. și din Lg. 319/1944 soția supraviețuitoare are dreptul la...”*);
17. Neindicarea probelor administrate în cauză, pe baza cărora instanța a reținut o anumită situație de fapt (de ex., într-o cauză de divorț se reține că relațiile de familie sunt grav și iremediabil vătămate, fără a rezulta probele administrate în acest sens);
18. Motivarea sumară a soluției pronunțate asupra unui capăt de cerere accesoriu (de ex., încredințarea minorului în urma desfacerii căsătoriei), prin trimitere la motivele expuse în susținerea soluției pronunțate în capătul principal, deși există rațiuni și argumentații diferite;
19. Folosirea citatelor în limbi străine sau a principiilor de drept roman, fără a fi însoțite de traducere sau explicarea conținutului lor;
20. Indicarea bibliografiei în cuprinsul hotărârii (numele autorului, al lucrării, editura, numărul paginii din care s-a citat textul);
21. Indicarea unor instituții doar prin inițialele acesteia, fără ca anterior să se expună denumirea sa completă;
22. Utilizarea arhaismelor, a regionalismelor (de ex. „zdelcă” – act sub semnătură privată, „acvirare”- atașarea unui dosar, „folos de tras” – beneficiu nerealizat etc.);
23. Utilizarea prescurtărilor de tipul „pârâtul de r.1” („pârât de rândul 1”);
24. Întrebările retorice, stilul polemic/jurnalistice al exprimării, în locul unui stil obiectiv al limbajului juridic, adecvat și accesibil, expunerea unor proverbe.

VI. Alte aspecte de urmărit de către evaluator

STIL, LIMBAJ, ACCESIBILITATE

Exprimare clară și accesibilă

Hotărârea judecătorească trebuie motivată simplu și clar, fără a se abandona, însă, limbajul juridic uzual.

Judecătorul trebuie să utilizeze un limbaj accesibil, astfel încât justițiabilul să înțeleagă argumentele de fapt și de drept care au determinat adoptarea soluției, fără a se renunța la limbajul juridic. Limbajul accesibil nu echivalează cu o exprimare simplistă, care face rabat la calitatea redactării ori renunțarea la desemnarea instituțiilor juridice (limbaj accesibil justițiabilului cu un nivel mediu de cultură și educație; partea să înțeleagă raționamentul și argumentele în baza cărora s-a pronunțat soluția, să înțeleagă dacă a câștigat sau a pierdut procesul).

Părțile procesului trebuie să înțeleagă argumentele de fapt și de drept ce au determinat soluția. De altfel, aceasta este și o cerință a *dreptului la un proces echitabil* prevăzut de art. 6 din CEDO, conținutul hotărârii putând determina conduita ulterioară a părții (de exemplu: promovarea căilor de atac).

Se vor evita:

1. Folosirea unor expresii în limba latină fără a fi traduse în limba română, sau fără a reieși din context sensul acestora;
2. Exprimarea contradictorie în reținerea situației de fapt;
3. Exprimarea incorectă gramatical;
4. Enunțarea neclară, incompletă, a cererilor, excepțiilor, problemelor dezbătute, în practica și dispozitiv.

Exemple:

- a) "S-a admis acțiunea în revendicare imobiliară, s-a admis în parte cererea reconvențională..."

- Nu se înțelege cine a formulat aceste cereri, în ipoteza în care reclamantul a formulat reconvențională la reconvenționala pârâtului ori dacă este vorba despre o pluralitate de cereri de acest fel formulate într-un *litis consortiu* procesual.
 - b) "Casează în întregime hotărârea recurată și rejudecând, respinge plângerea"
 - Nu se înțelege a cui plângere și ce obiect are
 - c) "Modifică în parte sentința civilă nr....în sensul că majorează obligația de întreținere stabilită în sarcina pârâtului....de la 20% la 25% în favoarea minorei..."
 - Nu se înțelege: 20%, 25% din ce? raportat la ce?(aspect frecvent în materia obligațiilor de întreținere);
5. Exprimările neclare, fără sens logic :
- Exemple:**
- "Instanța constată că pârâții din cauza de față sunt reclamânții din acțiune, iar lipsa de coincidență a reclamânților și pârâților este aceea că au fost chemați pârâții și nu coproprietarii, respectiv soții".
6. În cazul hotărârilor pronunțate în fond, după expunerea cererii de chemare în judecată (a conținutului și a motivării în drept), ne-menționarea probelor de care se prevalează reclamantul sau doar enumerarea acestora, fără a se exemplifica.
- Exemple:**
- "În dovedirea cererii, reclamantul a depus înscrișuri" (?)
 - "În apărare, intimata a depus la dosar documentația ce a stat la baza emiterii deciziei" (?)
7. Neindicarea temeiului juridic (lipsa motivării în drept a sentinței)
- Exemplu:** "Având în vedere aceste considerente..."
8. Lipsesc mențiuni cu privire la depunerea (sau nedepunerea) de către pârât a întâmpinării.
9. Expresii neuzuale, care nu pot fi asimilate unui limbaj comun, accesibil, raportat la un nivel mediu de înțelegere:
- Exemplu:** "Analizând actele, la fila 11 se află un script..."

10. Nu reiese din practica faptul că o excepție analizată în considerente ar fi fost supusă dezbaterii contradictorii a părților sau nu se analizează în considerente excepții invocate și cuprinse în cuvântul părților, dar asupra cărora instanța se pronunță în dispozitiv.

11. Nu se expune conținutul sentinței apelate și nici considerentele avute în vedere de prima instanță:

Exemplu : se începe cu *“apelanții VGV, VR au solicitat schimbarea sentinței și respingerea acțiunii”,* după care se redau motivele de apel și se trece direct la motivarea acestora (cu atât mai mult cu cât se schimbă soluția fondului) .

VII. Unele aspecte negative susceptibile de depunere în evaluarea hotărârilor judecătorești în materie penală

1. Lipsa datelor esențiale de identificare a inculpatului/părților din proces, în preambulul considerentelor;
2. Lipsa denumirii infracțiunii, care trebuie menționată alături de textul de lege în care se încadrează fapta.

Exemplu: „Infracțiunea prev. de art. 211 C. pen.” În loc de „ Infracțiunea de tâlhărie prev. de art. 211 C. pen.”

3. Aplicarea pedepsei accesorii prevăzută de art. 71 – 64 lit. a, b, c, e Cod penal, fără a se face mențiune despre motivele care determină aplicarea art. 64 lit. d – referire la decizia CEDO Sabău și Pârcălab contra României;
4. Lipsa evidentă a capacității de sinteză. Spre ex., în loc să se expună sintetic actul de sesizare cu menționarea faptei, locului și timpului săvârșirii, precum și a încadrării juridice, se expune conținutul rechizitoriului pe larg, cu toate amănuntele și mijloacele de probă administrate în cursul urmăririi penale;

5. Lipsa menționării actelor procesuale menținute. Aceasta se întâmplă în mod frecvent în cazul deciziilor de desființare/casare cu trimitere spre rejudecare. În acest fel se reia judecata în totalitate (deși nu ar fi necesar), în detrimentul celerității.

6. Lipsa motivării în concret a împrejurărilor faptei, a trăsăturilor persoanei și conduitei inculpatului, care atrag o atenuare/agravare a pedepsei;

Exemple de expunere nemotivată:

- „Față de împrejurările în care a săvârșit faptele (nu sunt precizate, nu le conturează semnificația!)... instanța va reține în sarcina (?) lui circumstanțe atenuante...”
- „La individualizarea pedepselor, tribunalul va ține seama de gradul de pericol social al faptelor săvârșite (care este acest grad de pericol , în concret?), de împrejurările săvârșirii acestora (care împrejurări, ce semnificație atenuantă au ?), precum și de persoana fiecărui inculpat (ce calități are persoana fiecărui inculpat , de natură a atrage o răspundere atenuată?), urmând a face aplicarea dispozițiilor privitoare la circumstanțele atenuante...”

7. Exprimarea de convingeri și aprecieri ale instanței referitoare la situația de fapt, fără a fi întemeiate pe probe, conf. art. 387 Cod procedură penală

Exemplu:

- „Este cert că cei 83 de arbori nu puteau fi doborâți într-o singură zi de două persoane” (nu s-a făcut nici o probă în acest sens, este doar opinia instanței, „nespecializată” în tăierea copacilor).
- „Este greu de crezut ca timp de o săptămână cei doi să nu fie depistați de organele silvice...”

8. Nemotivarea suspendării condiționate dispuse, în sensul art. 81 lit. c cod penal.

Exemplu:

- „În speță sunt îndeplinite condițiile prevăzute de art. 81 Cod penal.”.

Corect: trebuia arătat de ce are instanța convingerea că inculpatul nu va săvârși în viitor alte infracțiuni și că aplicarea pedepsei cu suspendare este suficientă pentru atingerea scopului pedepsei.

9. Lipsa preocupării pentru examinarea apărărilor inculpatului, analizarea probelor acestuia, înlăturarea lor motivată;

Exemple:

- „Inculpatul, în apel, a susținut că valoarea arborilor nemarcați a fost greșit stabilită, fișa de calcul al prejudiciului nu a fost întocmită de specialiști, ci de paznicul pădurii, iar atunci când a tăiat arborii (din pădurea aparținând soției sale) inculpatul a fost asigurat de paznicul pădurii că fapta sa nu are consecințe grave, întrucât este pădurea sa. Mai mult, în cei 15 ani de când s-a reconstituit dreptul său de proprietate, nu a tăiat nici un copac, deși potrivit legii era îndreptățit să efectueze tăieri anuale de 8 mc la hectar.

Apelul este nefondat.

În mod corect a reținut prima instanță că fapta inculpatului prezintă gradul de pericol social al unei infracțiuni, deoarece a tăiat 3 copaci, fiind conștient că astfel încalcă legea. (Instanța nu a analizat susținerea inculpatului potrivit căreia s-a aflat în eroare de fapt cu privire la dispozițiile legii civile privind tăierea copacilor proprii).

Apărările inculpatului conform cărora s-a calculat de nespecialiști valoarea masei lemnoase provenită din arborii tăiați, nu sunt concludente. Valoarea pagubei a fost stabilită conform înscrisului existent la dosar de către reprezentanți ai Ocolului Silvic” (nu se precizează care reprezentanți și dacă erau calificați să stabilească volumul de masă lemnoasă și valoarea).

- „Împotriva sentinței a declarat apel inculpata, susținând că nu a comis cu intenție faptele, ci dintr-o neglijență determinată de condițiile vitrege în care și-a desfășurat activitatea.

Analizând apelul ...

Din probele administrate pe parcursul ambelor faze procesuale, rezultă că inculpata se face vinovată de săvârșirea infracțiunilor reținute în sarcina sa” (motivare neconvingătoare, nu se face referire la probele care dovedesc intenția și nu culpa).

10. Existența unor exprimări cu alt sens gramatical decât cel pe care l-a dorit instanța:

Exemplu: „Inculpatul l-a zgâriat cu cuțitul în zona ochiului stâng,..., după care inculpatul i-a mai aplicat o lovitură, tot cu pumnul, în zona ochiului stâng.”

De fapt, instanța a vrut să spună „...inculpatul i-a mai aplicat o lovitură cu pumnul , tot în zona ochiului stâng.”

11. Lipsa constatării situației de fapt, prin activitatea logico-juridică proprie a judecătorului; în acest caz, se preia conținutul rechizitoriului.

Exemple: - se expune rechizitoriul în totalitate, cu situația de fapt și mijloace de probă;
- se trage următoarea concluzie: „Analizând actele și lucrările dosarului, instanța constată aceeași situație de fapt și de drept ca cea descrisă în actul de sesizare”;

Procedând în acest mod, se creează prezumția că:
a) judecătorul a preluat conținutul rechizitoriului fără să analizeze critic probele, deci practic nu a făcut o activitate de judecată;
b) judecătorul acordă credibilitate maximă procurorului și probelor acestuia, în detrimentul celor ale apărării.

12. Lipsa indicării modului în care au fost coroborate probele, a concluziilor desprinse, astfel încât să se stabilească o anumită situație de fapt. Nu sunt analizate critic mijloacele de probă, nu se indică cele înlăturate și motivele înlăturării.

Exemple:

- se prezintă narativ desfășurarea activității infracționale, fără a se face referire la vreun mijloc de probă ce dovedește aceasta;
- la final se precizează: „Situația de fapt astfel reținută se probează cu...”
- se enumeră toate mijloacele de probă, fără a se face vreo coroborare între ele;

Contraexemplu: o sentință unde s-a făcut analiza probelor:

“Din conținutul procesului-verbal de cercetare la fața locului se reține că nu au fost identificate urme sau stropi cu aspect de sânge pe ușa de la intrare de la imobilul unde locuia victima, nici pe traseul parcurs. Nu au fost identificate urme de sânge nici în holul de la intrare, deși se susține de inculpat că victima ar fi fost lovită pe drum.”

Martorii X, Y, Z vorbesc în declarațiile lor de o pată de sânge observată de ei la o anumită distanță față de casă, însă aceste declarații apar ca fiind izolate față de celelalte probe, nereușind să probeze lipsa de temeinicie a probelor de vinovăție.

Având în vedere multitudinea leziunilor suferite de victimă (raport medico-legal de autopsie), zona vitală și corpul contondent presupus a fi folosit, nu se poate spune că leziunile au fost produse la o distanță mare față de casă, întrucât acestea făceau imposibilă deplasarea victimei pe un traseu atât de lung” etc, etc.

Se observă raționamentul și concluziile clare și logice.

13. Referirea la faptul că instanța a aplicat pedeapsa minimă datorită sentimentelor și nu datorită faptului că pedeapsa aplicată este cea corectă în raport de fapta săvârșită.

Exemplu:

“Dând dovadă de clemență, prima instanță a aplicat o pedeapsă....(sau suspendarea condiționată)”.

14. Existența unor părți din practica sau considerente care aparțin altei hotărâri, astfel încât conținutul hotărârii analizate nu poate fi cunoscut și înțeles.
15. Redarea integrală a conținutului rechizitoriului în considerente, cu analiza minuțioasă a tuturor probelor administrate în faza de urmărire penală, urmate de expunerea pe larg a probelor administrate în faza judecării fondului, însă fără a analiza și corobora toate probele.
16. Omisiunea instanței de fond de a se pronunța cu privire la apărările inculpatului.
17. Omisiunea instanței de apel / recurs de a motiva deciziile de desființare / casare cu reținere spre rejudecare, atunci când se pronunță în calea de atac o soluție diferită față de cea de la fond.
18. Nemotivarea laturii civile a cauzei / motivare insuficientă.
19. Preluarea de către instanța de apel a conținutului rechizitoriului și al sentinței penale criticate, deși numai aceasta din urmă formează obiectul controlului.

20. Identificarea, în considerente, a unor tendințe de discriminare etnică – se folosesc expresii ca “țigani”, “grupuri de țigani” sau utilizarea exclusivă a poreclelor părților în loc de nume.
21. Extinderea cadrului procesual prin introducerea în cauză a altor persoane, deși nu au calitatea de părți în acțiunea penală dedusă judecătii.
22. Încălcarea frecventă a prezumției de nevinovăție în încheierile pronunțate în cauzele privind măsurile preventive, prin folosirea exprimărilor de genul: *”fapta....a fost săvârșită de inculpat”, “inculpatul se face vinovat de săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave”, etc.*

VIII. ELEMENTE EXCLUSE DE LA EVALUARE

- a) Orice evaluare care ar implica aprecieri asupra fondului cauzei.
- b) Orice inițiativă evaluatorie care s-ar referi la dreptul material incident.
- c) Orice reținere privind caracterul convingător al motivării care ar aduce atingere substanței judecătii.
- d) Orice referire privitoare la soluția pronunțată în cauză.
- e) Analiza limbajului de specialitate folosit (uzucapiune în loc de prescripție achizitivă sau posesia de la 10 la 20 de ani)
- f) Analiza limbajului folosit de judecător prin substituirea termenilor din hotărâre cu sinonime propuse de evaluator.
- g) Posibilitatea evaluatorului de a face aprecieri asupra calității hotărârii judecătorești, afară de componentele analizate în ghid.
- h) Posibilitatea evaluatorului de a face aprecieri cu privire la cauză ori la aspecte ale cauzei care ar fi relevante din punctul său de vedere.

IX. PROCEDURA DE EVALUARE

Comisia va evalua un număr de 10 de hotărâri pe an pentru fiecare judecător. Modul de selecție a hotărârilor supuse evaluării va avea în vedere activitatea judecătorului în perioada fiecărei luni a anului calendaristic.

În cazul instanțelor de control judiciar, se vor avea în vedere hotărârile pronunțate în gradele de jurisdicție corespunzătoare competenței materiale.

După fiecare analiză anuală a hotărârilor, în funcție de rezultatul constatat, comisia de evaluare va purta o discuție cu judecătorul evaluat și i se vor face recomandări în vederea îmbunătățirii activității, dacă este cazul.